

Tussen 's-Heerenwagenweg en Danne te Breukelen (1)

Henk J. van Es
Griftenstein 19, 3621 XJ Breukelen

Ten zuiden van de Danne lag in de 17de eeuw tussen de Dannestraat en de Straatweg in het dorp Breukelen een nog tamelijk open terrein, dat alleen op de hoeken bij de Danne bebouwd was. Op de "Gront-Caerte van het Dorp van Breuckelen" van Bernard de Roij uit 1681 is deze bebouwing te zien: aan de oostkant een drietal huizen van Het Keyserrijck (zie Afbeelding 1, perceel A), aan de westkant twee gebouwen van de eigenaresse van herberg De Croon¹ (zie Afbeelding 1, perceel B).

De grond ten zuiden van deze twee erven bestond uit twee akkers, die zich van de Dannestraat tot aan de Straatweg uitstrekten. De noordelijke was in 1619 nog de hennepakker van Aelbert van Doorn (zie Afbeelding 1, perceel C), de zuidelijke was toen het eigendom van Adriaen de Haen, dat later aan de kerk kwam en werd aangeduid als "de papelijke proven"² (zie Afbeelding 1, letters D). Ook een deel van de Dannestraat was in het bezit van de kerk gekomen, zodat die ook wel Kerkweg genoemd werd. De Dannestraat liep toen vanaf de Brouwerij nog rechtdoor naar het zuiden (zie Afbeelding 1, nr. 10), waarbij hij aansloot op de Vechtdijk of 's-Heerenwagenweg. Die Wagenweg (ook wel de Heerenweg en, later, de Straatweg genoemd) had vanaf Nijenrode de Vecht gevolgd tot bij de "papelijke proven", waar hij een haakse bocht naar links maakte en na ruim 100 meter weer met een haakse bocht naar het noorden ging (zie Afbeelding 1, nr. 3). De weg liep dus niet door het oude dorp, maar er omheen. De voetgangers konden de kortere weg door het dorp nemen over de Kerkweg of Dannestraat en de Klapstraat, die later Herenstraat werd genoemd. Abraham Boddens heeft die Kerkweg echter tussen 1675 en 1681 naar het westen laten verleggen. Dat deed hij om de tuin van zijn buitenplaats, het latere Boom en Bosch, te vergroten³ (zie Afbeelding 1, nr. 11).

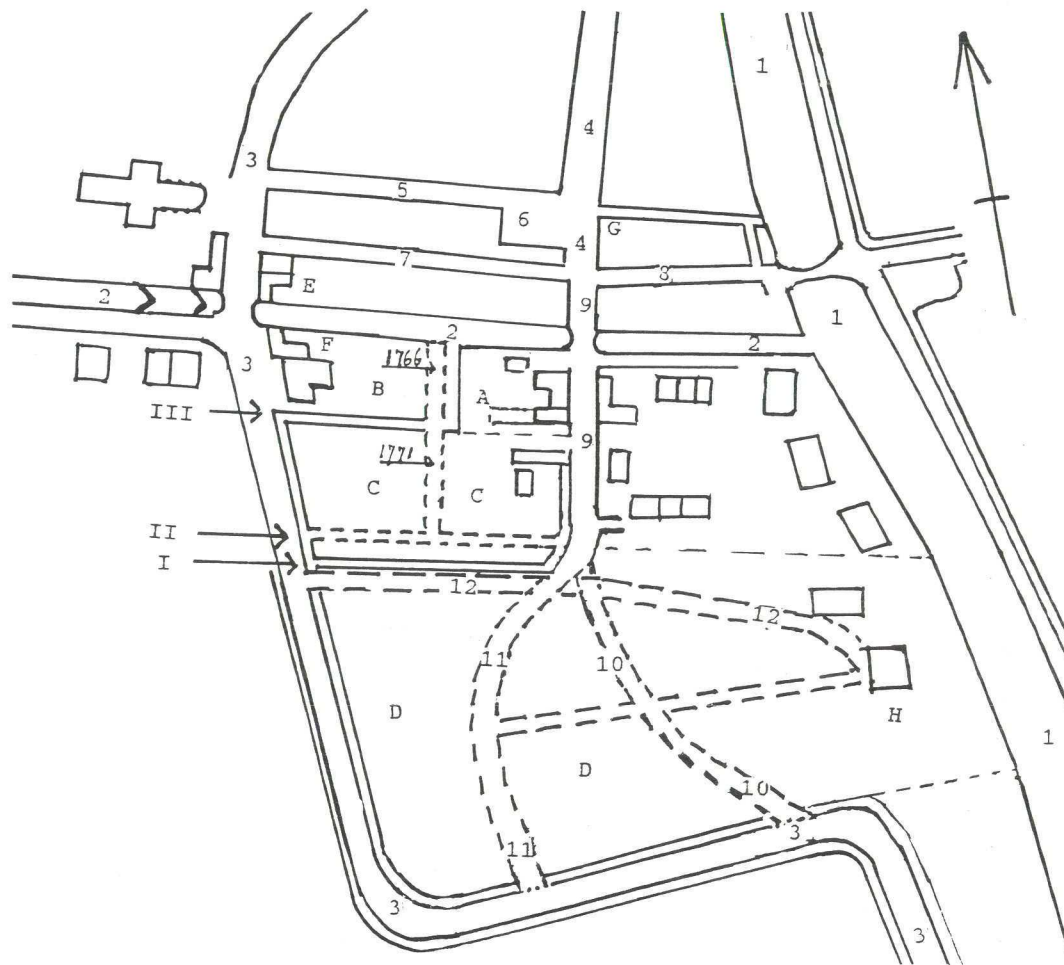
Verlegging van de Kerkweg

Deze wegverlegging blijkt zo'n 90 jaar later nog uit de transportakte⁴ van deze buitenplaats van dr. François Joan Lons naar Willem van Loon. Boom en Bosch werd daarin niet als één perceel aangeduid, maar als een verzameling van delen met de omschrijvingen uit oudere akten.

We lezen: "een perceel land omtrent 1 morgen groot tussen Wagenweg en Kerkweg, welke Kerkweg van dit perceel lands is afgenoomen in plaatze van de oude Kerkweg die aan de Plantagie van de Hofsteede genaamd boom en bos verhaald⁵ is, waarmede dezelve is vergroot, ten Noorden de Wed. Baarend Langezaal, ten Zuiden de heer van Nijenrode ofte den Wagenweg".

Op de kaart van Nicolaas Visscher uit 1677 ging de Kerkweg nog rechtdoor naar het zuiden⁶. Op die van Bernard de Roij uit 1681 liep hij al veel westelijker en sloot op ongeveer twee-derde deel van het perceel aan op de Wagenweg. De kadasterkaart⁷ uit 1832 toont nog het zelfde aansluitpunt.

Pas na de herverkaveling in 1848 is de Kerkweg over het terrein van Boom en Bosch verdwenen en liep de Dannestraat uit op de nieuwe verbindingsweg tussen het huis Boom en Bosch en de Rijksstraatweg⁸ (zie Afbeelding 1, nr. 12 en Afbeelding 2). Op het stuk grond in de binnenbocht van de Dannestraat, waar nu het postkantoor is, liet de heer G. Duuring toen het huis

Afb. 1. Plattegrond van Breukelen met de wegverleggingen tussen 1677 en 1848 op het latere marktplein. 1 = Vecht; 2 = Danne; 3 = 's-Heerenwagenweg (thans Straatweg); 4 = Klapstraat (thans Herenstraat); 5 = Kerkstraat (thans deel van de Kerkbrink); 6 = Nieuwstraat (thans deel van de Kerkbrink); 7 = Achterstraat (1924 Brugstraat, 1980 deel van de Kerkbrink); 8 = Brugstraat; 9 = Dannestraat; 10 = Kerkweg tot omstreeks 1677; 11 = Kerkweg tussen 1681 en 1848; 12 = nieuwe toegangsweg uit 1848. I = noordgrens van Boom en Bosch tot 1729; II = noordgrens van Boom en Bosch tot 1741; III = noordgrens van Boom en Bosch van 1771 tot 1925. A = het oorspronkelijke terrein van Het Keyserrijk; B = de oude molenwerf, later behorend bij herberg De Croon; C = de hennepakker, later de grote boomgaard; D = de "papelijke proven" (= pastoorland, kerkeland), later boomgaard van Boom en Bosch; E = herberg De Croon, later De Keizerskroon en Het Roode Hart; F = het nieuwe huis van Pieter Sweren van Cleef; G = ledig erf waarop Gerrit van Geytenbeek in 1717 een huis bouwde; H = het huis Boom en Bosch.

"Buitendorp" bouwen. Die grond had vroeger tot de hennepakker van Aelbert van Doorn behoord en was daarna bij Het Huys te Keyserrijk gevoegd.

Het Huys te Keyserrijk

Laten we eerst eens naar de grond, de gebouwen en de bewoners van dit huis gaan kijken. Arie A. Manten schreef in zijn artikel over de Middeleeuwse molen aan de Danne², dat de oudste door hem gevonden vermelding

van Het Keyserrijk uit 1512 stamt en dat het vanwege de naamgeving een belangrijk huis moet zijn geweest. Uit het feit dat het huis een eigen naam had en er maar weinig grond bij hoorde trok Manten de conclusie, dat het huis niet als boerderij was opgezet. Die laatste gevolgtrekking is niet noodzakelijk, want de eigenaar zou, evenals die uit 1729, zijn landerijen buiten het dorp gehad kunnen hebben. De hofstede werd in 1620 voor f2500 gekocht door Jan Cornelisz de Rijck⁹, wiens nakomelingen het tot 1729 in bezit hadden. Volgens het bijschrift van De Roij bij zijn kaart uit 1681 was het huis toen eigendom van "de Waersman¹⁰ van Breukelen". Waarschijnlijk was dat Jan de Rijk, die in 1694 met behulp van schout en schepenen zijn buurman wilde dwingen de helft van hun scheisloot schoon te houden¹¹. De hofstede bestond toen, net als in 1620, uit een groot en een klein huis met een boomgaard. Aan de zuidkant was een derde woning tegen het grote huis aangebouwd. De Roij vermeldt daarvan geen eigenaar, zodat ik de conclusie van Manten overneem, dat het toen waarschijnlijk deel uitmaakte van Het Keyserrijk.

De oppervlakte van de bijbehorende grond werd in 1681 niet aangegeven, maar nog vóór 1701 was er de oude hennepakker bijgevoegd (zie Afbeelding 1, letters C). Dat blijkt uit de akte¹² die opgemaakt werd, toen de eigenaar van Het Keyserrijk in 1701 het resterende deel van de molenwerf kocht. Daarin werd hij genoemd als eigenaar van de boomgaard die ten zuiden daarvan tussen Dannestraat en Wagenweg lag. Die boomgaard komen we in 1729 weer tegen als "den Boomgaardt ruym 400 roeden"¹³. De oppervlakten van boomgaard en hennepakker stemmen overeen, want de laatste was "vier hont" en dat is 400 roeden, dus ruim een halve hectare.

Waersman Jan de Rijk wilde in 1694 procederen met Jan Jansz van der Horst over het onderhoud van de scheisloot tussen hun erven. Die sloot liep volgens de kaart uit 1681 op ongeveer een-derde van de afstand tussen Dannestraat en Straatweg loodrecht uit de Danne zo'n 30 meter in zuidelijke richting tot aan de oude hennepakker. Hij vormde de erfscheiding tussen Het Keyserrijk en de grond langs de Straatweg die toen eigendom was van "de eigenaresse van De Croon". Dat was in 1681 Judickjen Hendricks van Velsen, weduwe van Dirck Gerritsz de Wit.

Haar herberg was gunstig gesitueerd aan de Wagenweg ten noorden van de Danne (zie Afbeelding 1, letter E), waar hij "schuijns tegenover de kerk van Breukelen" lag. Niet alleen reizigers naar of van Amsterdam, maar ook de kerkgangers zullen er hun paarden hebben uitgespannen, zoals dat daar tot 1927 bij C. Schuurman gebeurde.

Judickje had vier dochters en twee zoons, die in 1686 haar bezittingen erfden¹⁴. Herberg De Croon werd toen voor de helft het eigendom van de derde dochter, Gerrigje Dirksen de Witt¹⁵, die op 26 augustus 1688 als weduwe van Cornelis Arisz Bosch¹⁶ trouwde met Jan Jansz van der Horst¹⁷.

Van hun bezit ten zuiden van de Danne verkochten de erfgenamen in 1686 een "loots ende erve" op het hoekje bij de brug aan de touwhandelaar Pieter Sweren van Cleef¹⁴, die een lijnbaan bezat aan de Broekdijk.

Pieter liet in 1687 de loods afbreken en aan de Danne een "nieuw getimmert huys" zetten, dat tot 1714 in zijn bezit bleef (zie Afbeelding 1, letter F). Bijna 30 jaar lang heeft hij daar touw verkocht, waarschijnlijk ook aan de schippers die naast zijn huis bij de brug moesten wachten voor de sluis in de Kerkgracht.

Naast dit hoekpand lag in 1681 een terugspringend huis, waarvan het erf achter het hoekhuis doorliep tot aan de Danne en over de totale breedte tot aan de scheisloot. Waarschijnlijk was hier toen al een smederij gevestigd, want de plaats op het kruispunt van Poeldijk en Wagenweg was daarvoor zeer gunstig.

Langs de Poeldijk kwam alle verkeer uit westelijke richting, waaronder natuurlijk de boeren uit Oud Aa en Kortrijk, die op het dorp waren aangewezen voor het beslaan van hun paarden. Over de Wagenweg kwam het doorgaand verkeer uit Amsterdam of Utrecht, waarvoor vlakbij twee uitspanningen waren.

In 1701 verkochten de kinderen Dirksen de Wit de smederij met het bijbehorende erf aan de eigenaar van Het Huys te Keyserrijck¹⁸. Dat was Jan van Rijn, de echtgenoot van Maria Catharina de Rijk. Omdat hij toen al de boomgaard op de oude hennepakker ten zuiden van dit terrein bezat, had Het Keyserrijck dat jaar zijn grootste omvang bereikt.

Die omvang zou maar zeven jaar in stand blijven, want op 5 april 1708 verkocht Jan van Rijn de smederij met het erbij behorende uitgestrekte erf aan een familielid van zijn vrouw, de zoon van Pieter Adolfsen de Zeeuw¹⁹. Op 29 november 1714 werden "huysinge, erve en boomgaard" overgeschreven op naam van Lourens Molenvliet, de smid die al lange tijd in het pand zijn bedrijf uitoefende. De vorige eigenaren, Jan van Rijn, Andries de Zeeuw en diens vader Pieter Adolf waren toen reeds overleden.

De weduwe van Jan van Rijn, Maria Catharina de Rijk, bleef in Het Keyserrijck wonen. Zij hertrouwde met Hugo van Bommel, bij wie zij twee dochters kreeg, Barbara Christina die nog vóór 1719 overleed, en Cornelia Wilhelmina. Echtgenoot Hugo is kort na 1722 gestorven, want de Uytzettinge van de Dorpslasten²⁰ (hoofdelijke omslag voor de bewoners van een pand) ten bedrage van 9 gulden en 12 stuivers stond dat jaar nog op zijn naam. Over 1723 stonden de dorpslasten van 11 gulden en 14 stuivers op naam van Huybert de Cruyff, die in 1724 de derde echtgenoot werd van Maria de Rijk.²¹ In 1729 vertrok het gezin naar een buitenplaats in Utrecht "genaamt den Hullick en gelegen buiten de Tollesteeg Poort aan de westzijde der straat uit de Vaartschen Rijn tot achter aan het Stads-cingel toe". Om de koopsom van f6300 te kunnen voldoen hebben zij toen hun Breukelse bezittingen te gelde gemaakt. Behalve Het Keyserrijck was dat ook nog 14 morgen land in de polder van Otterspoorbroek.²²

Splitsing van Het Keyserrijck

Het grote huis ging in 1729 naar Willem van der Aa, het kleine naar Anthonie van Loenen en het zuidelijke huis naar Gerrit van Geytenbeek den Ouden. Diens zoon Gerrit van Geytenbeek de Jonge kocht 7 van de 14 morgen land in Otterspoorbroek, de andere 7 morgen gingen naar Jan Carshoff in de Klapstraat.

De huisgelden (belasting op onroerend goed) van de nu gesplitste hofstede werden als volgt verdeeld: Van der Aa 2 gulden en 15 stuivers, Van Loenen 1 gulden en Van Geytenbeek 1 gulden en 5 stuivers.

In de transportakte²² wordt het grote huis omschreven als: "een zeecker Huijs genaamt het Kyserreijk met de Stal en tuyn en Vaalstede binnen de gruppel".

Over de grote boomgaard die erbij hoorde staat in de akte: "den Boomgaardt ruym 400 roeden of zoo groot en cleyn, strekkende ten Zuyden tot aan de sloot aldaar gegraven, komende den opstal van de sloot met de Esse Boomen aan Mevrouw de Smeth, hebbende zijn uytwegh over 't Erf en door 't Heck van Gerrit van Gijtenbeek voorn[oem]d met Reytuyg of andersints".

Bij het huis van Gerrit van Geytenbeek staat: "Een zeecker Huys staande en gelegen tot Breukelen, agter het Groote Huys op heeden aan Willem van der Aa aan den welken den Overwegh over 't Erf en door de Poort tot op den Kerkwegh ofte Danstraat blijft, zijnde bij Willem van der Aa en Gerrit van Gijtenbeek geconditioneerd dat elk het Hek aan de Straat staande ten halven zullen onderhouden".

Afb. 2. De Straatweg omstreeks het begin van de 20ste eeuw, met naar links daarvan aftak-
kend de nieuwe weg naar Boom en Bosch met daarachter de boomgaard die in 1926 markt-
plein zal worden. (Oude prentbriefkaart.)

Bij Het Keyserrijck lag dus een mestvaalt, die gediend zal hebben om het huisvuil en de mest uit de stal op te slaan. Ten zuiden van dit noordelijke gedeelte van het erf was een greppel, die het regen- en afvalwater in westelijke richting naar de scheisloot zal hebben afgevoerd.

Aan de zuidkant van zijn huis en stal had Willem van der Aa voor zijn rijtuig of andere wagens een uitrit naar de Dannestraat over het erf van timmerman Van Geytenbeek, met wie hij de poort of het hek moest onderhouden.

Het onderhoud van de schuttingen aan de zuid- en aan de westkant bleef voor rekening van Willem van der Aa.

De sloot aan de zuidzijde van de grote boomgaard (zie Afbeelding 1, nr. I) behoorde, met de wal waarop essen stonden, bij de buitenplaats Boom en Bosch.

Het kleine huis

Het kleine huis van Anthonie van Loenen staat omschreven als: "huys en erve aan de Danne", waarvan ten oosten "de straat van 't Huys van Willem van der Aa naast geland en gelegen zijn, houdende dit huis en erf den vrijen overgang over de straat voorn[oem]t". De eigenaar moest toestaan, dat "de twee houvasten gaande van de schoorsteen van Willem van der Aa aan 't huys van Anthonie van Loenen zullen blijven bij toelatinge zoals 't nu staat en de schoorsteen niet verswaart of verhoogt worden". Als tegenprestatie moest Willem van der Aa toestaan "dat degene die int Huys van Anthonie van Loenen wonen vrij water sullen mogen krijgen".

Omdat het kleine huis ook dienst deed als bevestigingspunt voor de steunijzers voor de schoorsteen van het grote huis, kan dat kleine huis daar niet ver vanaf hebben gestaan. Waarschijnlijk stond het er dichterbij dan op de kaart van 1681 is aangegeven. De bewoners hadden recht van overpad over het bestrate deel van het erf langs de Danne naar de Dannestraat en mochten vrij gebruik maken van de waterput van Het Keyserrijck. Een deel van hun tuin liep tot aan de scheisloot, want aan de westkant grensde het erf aan dat

van "de Wed[uw]e Louwerens Molevliet en Willem van der Aa". Toen de sloot in 1766 opgemeten werd, stond daar een "secreet" of pleehuisje van Teunis van Emeren, die het huis in 1738 van Anthonie van Loenen had gekocht.

Uit het bovenstaande blijkt al dat Anthonie van Loenen het huis niet zelf gebruikte. Hij woonde met zijn vierde vrouw in zijn bakkerij in de Brugstraat, want daar betaalde hij zijn dorpslasten.

Op 4 augustus 1715 was Van Loenen als 24-jarige jonkman of vrijgezel in het huwelijk getreden met Catharina Haas en bijna twee jaar later, op 11 juli 1717, trouwde hij als weduwnaar met de vier jaar oudere Marretje Kasteleyn. Zij was de nog ongehuwde dochter van timmerman Rijk Kasteleyn uit de Klapstraat. Na het overlijden van Marretje trouwde Anthonie op 21 mei 1724 met de eveneens vier jaar oudere Christina Bosch uit Amsterdam. Waarschijnlijk is ook Christina in het kraambed overleden, want op 19 januari 1726 trouwde Anthonie te Maarssen met Trijntje den Duym. Zij leefde langer, want pas 17 jaar later trouwde Anthonie voor de vijfde keer, nu met Geertruyd van der Sluys, geboren te Nieuwer-sluis en wonend te Amsterdam.²³

In 1738 verkocht Anthonie het kleine huis aan de Danne aan Teunis van Emeren²⁴, die in 1733 met Fijtje Booncamp was hertrouwd.²⁵

Ook Teunis heeft niet in het "kleine huis" gewoond. Hij verhuurde in 1742 bij contract een deel van zijn erf aan metselaar Gerrit van der Horst en in 1767, bij onderhands akkoord, ook nog een deel aan Gijsbert Schuyt, die aan de overkant van de scheislout een scheepswerf bezat en daarom deze sloot in 1766 had verbreed.

Teunis was niet onbemiddeld: hij bezat een huis in de Klapstraat, kocht in 1758 drie huizen aan de oostkant van de Dannestraat (de latere nummers 4, 6 en 8) en hij had vee op stal bij Jan van Kooten in Kortrijk²⁶. Zijn vrouw Fijtje Booncamp erfde in 1761 van haar ouders, die in varkens en in reuzel hadden gehandeld, een pakhuis aan de Dannegracht (nu nr. 11) en een huis met stal en boomgaard in de Danstraat²⁷ (nu drie huizen aan de Brouwerij genummerd 4, 6 en 8). In 1761 betrok het echtpaar het huis van de Booncamp in de Dannestraat, waar Teunis in 1777 overleed en zijn vrouw in 1785.

Het grote Huis te Keyserrijck

Willem van der Aa betaalde al in 1720 een bedrag van 6 gulden en 4 stuivers aan dorpslasten voor zijn woning in de Dannestraat. Dat zal een van de huizen van Het Keyserrijck zijn geweest, waar hij toen tegelijk met de eigenaar Hugo van Bemmelen woonde.

In 1722 was Willem van der Aa één van de zeven schepenen in het gerecht Breukelen-Nijenrode. Zijn beroep was begrafenisondernemer, want in 1729 diende hij bij het Gerecht Breukelen-Nijenrode een declaratie in voor het bekendmaken van het overlijden van koster Roelof Brouwer.²⁸

Het grote huis, dat Willem van der Aa in 1729 kocht, heeft hij niet lang in bezit gehad, want in 1731 ging zijn weduwe, Wilmpie van der Horst, de dorpslasten betalen.

Zij verkocht het grote huis in 1734 voor f2250 aan de meester-metselaar Gerrit van der Horst, die waarschijnlijk geen familie²⁹ van de verkoopster was. Gerrit woonde al vanaf 1725 in de Dannestraat en dat zal in een van de huizen van Het Keyserrijck zijn geweest, waarschijnlijk het zuidelijke huis. De weduwe Van der Aa verstrekte hem een hypotheek van f2000 met een looptijd van 10 jaar. Pas na aflossing daarvan zou het grote huis op zijn naam worden overgeschreven. Van 1734 tot 1738 woonde de weduwe waarschijnlijk in het kleine huis. Anthonie van Loenen verkocht dit pas in 1738, toen de weduwe Van der Aa geen dorpslasten meer betaalde.

De weduwe Van der Aa behield in 1734 de kleine boomgaard, die achter het kleine huis en naast de oude stal of schuur lag, waarvan de deur aan de boomgaardkant door de koper moest worden dichtgemaakt. De schuur bleef dus bij het grote huis en de koper zou "den Drop van het dak van deselve Schuer mogen laten vallen op de gront van den Boomgaardt" en die moeten leiden naar de greppel. In die greppel die het water naar de sloot voerde, zouden "door onpartijdige Luyden" nog palen geplaatst worden om de erfscheiding aan te geven. De weduwe Van der Aa verkocht in 1735 de grote boomgaard die aan Boom en Bosch grensde en waarvan de waarde op f900 was geschat³⁰, aan de groentekweker Barent Langezaal.

Gerrit van der Horst loste op 9 juni 1744 de nog open staande f1500 van zijn hypotheek af³¹ en kreeg toen op zijn naam: "Seekere Huijsinge Genaamt het Keijserrijk met de stal Tuijn en vaalsteede (dog nu voor een gedeelte vertimmerd) staand ende gelegen in den Dorpe van Breukelen". Hij had hiervoor f1175 van zijn buurman Gerrit van Geytenbeek geleend³² met als onderpand zijn "Huys en Tuyn genaemt het Kijserrijk met annexe aangetimmerde Huysingen". Er waren dus al enkele woningen op het erf gebouwd. Dat stemt overeen met het toegenomen aantal personen dat in de Dannestraat bijdroeg in de dorpslasten: in 1720 waren dat er maar 14, in 1735 al 23 en in 1744 zelfs 28. Vóór 1754 moeten er nog meer huizen bijgebouwd zijn, want in dat jaar waren er, evenals in 1765, 33 personen die dorpslasten betaalden. Een toename van 19 woningen is voor die periode wat veel; het is echter niet onwaarschijnlijk dat er ook splitsing van woningen heeft plaats gevonden.

Toen Gerrit van der Horst in 1751 overleed, loste zijn weduwe de hypotheek bij buurman Van Geytenbeek af, door "vier huysingen onder één dak" aan hem over te dragen. In de transportakte stond: "De voors. [voorschreven] Huijsingen zullen ten Noorden een vrij dropdak moeten hebben en de vensters en lichten aan den Noortsyde ook vrij en onbelemmert moeten blijven". Deze huizen hadden hun ingang dus aan de zuidkant en vormden het begin van de steeg die later de naam "Koekendans" kreeg.

De weduwe van Gerrit van der Horst leefde nog in 1753, toen haar jongste zoon Jan overleed, maar niet meer in 1768 toen haar dochter Cornelia Wilhelmina stierf. Uit de toen opgemaakte akten blijkt, dat Het Keyserrijck in 1753 was ingericht "tot drie wooningen" waarvan de waarde op f1500 werd geschat.³⁴ In 1768 was de waarde f1600 en hoorde er nog een huisje aan de Danne ter waarde van f450 bij.³⁵ De alleen overgebleven zoon Willem van der Horst, die zich als metselaar in Utrecht gevestigd had, nam in 1775 een hypotheek van f1000 op zijn "Huijsinge en erve met stal en tuijn daar achter (. . .) genaamt 't Keyserrijk".³⁶ Het jaar daarop liet hij deze huizen in het openbaar verkopen door de gerechtsbode Willem van der Veen. Hermanus Suur kocht ze op 27 augustus 1776 voor f2205. Twee dagen later verklaarde hij in opdracht te hebben gehandeld van Willem van Blaerikom, chirurgijn en handelaar in onroerend goed.³⁷ Die kocht in 1785 voor f525 ook het "kleine huis" van de weduwe van Teunis van Emeren, waardoor het noordelijke deel van Het Keyserrijck weer in één hand kwam.

Het zuidelijke huis bij Het Keyserrijck

Het huis in de Dannestraat, dat Gerrit van Geytenbeek den Ouden in 1729 kocht, was aan Het Keyserrijck vastgebouwd en grensde met zijn erf in het westen en het zuiden aan de toen nog bij Het Keyserrijck behorende boomgaard. De eigenaar daarvan had recht van uitweg op de Dannestraat door een poort die door beiden onderhouden moest worden. Gerrit van Geytenbeek heeft niet in dit pand gewoond, want hij betaalde geen dorpslasten in de Dannestraat maar in de Klapstraat.

Hij woonde waar nu boekhandel Van Kralingen gevestigd is (Herenstraat 4). In 1717 had hij van Willem van der Aa het aangrenzende ledig erf op de hoek van de Watersteeg gekocht³⁸ (zie Afbeelding 1, letter G), waar hij voor zijn zoon Gerrit een huis bouwde. Gerrit van Geytenbeek Sr was al in 1716 een gevestigd timmerman en schepen in het Gerecht Breukelen-Nijenrode.

Gerrits zoon Jacobus verkocht in 1739 het huis in de Dannestraat aan zijn broer Gerrit van Geytenbeek de Jonge.³⁹ Het bestond toen uit "twee huijsingen en erven". Er was dus intussen een huis bijgebouwd. Gerrit van Geytenbeek Jr moest ook weer overpad verlenen aan zijn burens, de metselaar Gerrit van der Horst en de tuinder Barent Langezaal, die het westelijke erf en de zuidelijke boomgaard van Het Keyserrijk hadden gekocht.

Gerrit liet op 30 december 1749 door schout en schepenen de grens tussen zijn bezit en dat van Barent Langezaal vastleggen.⁴⁰ In de "Acte van scheijdinge" staat: "roijsinge gedaen tusschen de huijsingen en erven staende agter de Huijsinge de Keyserrijk bij de Kerkweg. En hebbende de lijn laten trekken langs de muur van de nieuwe huijsinge van gemelte Gerrit van Geytenbeek over de sloot tot aen de kerkweg of Danstraat (. . .) en aldaer een paeltje laten slaen 27 voeten uijt de kip van de boom". Omstreeks 1749 was het huis in de Dannestraat dus vernieuwd of er was aan de zuidzijde een nieuw huis bijgebouwd. De plaats van het grenspaeltje werd vastgelegd door de afstand te meten tot "de kip van de boom". Dit meetpunt kan een zware boomsoort zijn geweest waarin een inkeping was gemaakt. Het kan ook het draaipunt van de slagboom tussen het erf en de Dannestraat zijn geweest.

Het bezit van Gerrit van Geytenbeek Jr werd op 19 februari 1751 nog verder vermeerderd met vier huizen onder één dak (kadasternummers 38 - 41), waarmee de weduwe van Gerrit van der Horst haar hypotheek afloste.²⁴

Op oudejaarsdag 1769 schreef Jacobus Lobrij, de secretaris van het Gerecht Breukelen-Nijenrode, in zijn "Memorie van de Nieuw aen getimmerde huysen"⁴¹, dat de weduwe Gerrit van Geytenbeek "heeft gebout een daghuurdershuijsie staende in den dorpe van breukelen Nijenrodes geregt, alwaer voorheen geen huijs heeft gestaan".

In 1775 was haar zoon Dirk van Geytenbeek de eigenaar van deze huizen. Toen hij in 1799 failliet ging, werden de acht woningen bij een publieke verkoping in Het Regthuys op 10 april 1799 gekocht door Bartholomeus van Eyk⁴².

Van Eyk was een welgestelde smid uit de Brugstraat (nu nr. 10), die na 1811 op "Vecht en Dam" ging wonen. Zijn acht nieuwverworven woningen stonden "naast elkanderen strekkende uyt de danstraat tot agter tegens 't leedige erf of bleykveld agter dese huysen gelegen en tot deselve behoorende, daar ten noorden Willem van Blarkom met de huysinge 't Keyserrijk, ten westen 't ledig erf, ten zuyden de gemeene gang deeser woningen en Gerrit Langezaal met desselfs erf". Het servituut dat op deze steeg rustte werd in de transportakte nog eens uitdrukkelijk vermeld: "vrije uyt en overweg over de gemeene steeg zoo te voet als te paard met rijtuig tot in de danstraat".

Gerrit Langezaal kocht op dezelfde verkoping de drie woningen aan de zuidkant van de steeg die later "Koekebuurt" genoemd zou worden.

De grote boomgaard

Na het overlijden van Willem van der Aa werd de boomgaard van "ruym 400 roeden" in 1735 het eigendom van de tuinder Barent Langezaal.

Langezaal was afkomstig uit Haaksbergen (Twente) en was in 1724 te Breukelen op 31-jarige leeftijd getrouwd met de vijf jaar oudere Hendrina Smits. Hij hertrouwde in 1729 met Geertruy Hooge.⁴³

Afb. 3. Dannestraat met Het Huys te Keyserrijk omstreeks 1900. (Oude prentbriefkaart.)

Op 16 maart 1741 verkocht hij een strook grond over de hele diepte van zijn tuin aan Willem Tersmitten, de eigenaar van het aangrenzende Boom en Bosch (zie Afbeelding 1, nr. II). In de transportakte⁴⁴ staat: "breet omtrent ses voeten geleege onder Breukelen Nijenrodes Geregt, strekkende Halfwegen uyt de Kerksloot tot halfwegen des Heerenwagenwegsloot toe. Daer ten suiden den Heer Willem Tersmitten met zijn Tuyn onder Breukelen Orttsgeregt en ten noorden Baarent Langesael met zijn warmoessierderij onder Breukelen Nijenrodes Geregt".

Toen zijn zoon Gerrit Langezaal in 1766 trouwde⁴⁵ was vader Barent al overleden. Hij had tot 1763 dorpslasten betaald, waarna zijn weduwe dit tot 1768 deed. Gerrit zette de groentekwekerij voort, maar verkocht op 6 oktober 1771 de westelijke helft van zijn tuin (zie Afbeelding 1, letter C2) aan de eigenaar van Boom en Bosch "den Wel Edelen gestr. Heer Willem van Loon Jansz, oud scheepen tot Amsterdam etc. etc."⁴⁶

Het stuk grond "soo als dat van des verkoopers erve of tuyn sal afgegraaven werden (.....) strekkende van die selve af te gravene grond westwaarts op tot aan den dijk of 's Heeren Weg" had als grens "ten Noorden den verkooper selfs met zijn sloot tot aan het Erf van Geysbert Schuyt, ten zuyden de Heer Kooper selfs en ten oosten met des koopers Nieuw te gravene Eygen sloot tot aan des verkoopers grond". De omschrijving van de noordgrens (zie Afbeelding 1, nr. III) was dubieus en om misverstand daarover uit de weg te ruimen, werd in 1780 in een akte⁴⁷ vastgelegd, dat de sloot mede in de koop besloten was geweest. Daarbij werd een schriftelijk bewijs van de heer Van Loon getoond, dat hij aan Langezaal "toestonde dat hij de vrije vaart in zijn schijsloot altoos zal hebben als zijn Eedele zelve heeft".

In 1799 breidde Gerrit Langezaal zijn bezit naar het noorden uit, door drie huizen uit de failliete boedel van Dirk van Geytenbeek te kopen.⁴² Gerrit betaalde tot 1808 de dorpslasten, waarna zijn weduwe dit in 1809 deed.

Gerrits zoon Barent Langezaal trouwde in 1807 en ging toen samen met zijn vader de dorpslasten betalen. Die over 1809 en 1810 betaalde hij samen met zijn moeder.

Hij was behalve groentekweker ook fruithandelaar en hovenier. Fruit kocht hij bij voorbeeld in 1817 op Nijenrode.⁴⁸ In 1829 legde hij, met hulp van Cornelis van Stam, de algemene begraafplaats achter de dorpskerk aan.⁴⁹

Toen in 1832 het kadaster werd ingesteld, was Barent Langezaal nog eigenaar van de percelen Breukelen-Nijenrode Sectie C, nrs. 43 t/m 46 en 48 met een oppervlakte van 21 roeden en 91 ellen (door het kadaster later gewijzigd in 21 are en 91 centiare, dat is 2191 m²).

Noten

- 1 Herberg "De Croon" lag ten noorden van de Danne langs de Straatweg tussen de Dannebrug en de Achterstraat.
- 2 Zie: A.A. Mantén, 1990. Middeleeuwse molen aan de Danne. Tijdschrift Historische Kring Breukelen, jaargang 5, nr. 1, blz. 28 - 37.
- 3 M.A. Prins-Schimmel, 1984. Boom en Bosch, de geschiedenis van het huis en zijn eigenaren. Breukelen, 1984, blz. 7 - 8 en 15 - 17. De schrijfster vermeldt, dat Abraham Boddens in 1663 de tussen Vecht en Kerkweg gelegen Sint Anthonisakker van zijn schoonvader had geërfd en daarop omstreeks 1675 een buitenhuis liet bouwen. De buitenplaats werd door aankoop van landerijen steeds groter. In 1675 verwierf Boddens een morgen land, die vanouds aan de "Pastorije" behoorde.
- 4 Archief Dorpsgerechten (Rijksarchief te Utrecht), inv. nr. 387, Gerecht Breukelen-Statengerecht (= Orttsgerecht), Protocolen van akten 1744 - 1797, fol. 64 verso - 65 verso, d.d. 1.10.1766. Zie ook Prins-Schimmel, 1984, blz. 7 en 17.
- 5 Verhalen / verhelen = verenigen, verbinden.
- 6 Zie: A.A. Mantén, 1987. De eerste slag in de ontginning van het Breukeleveen. Tijdschrift Historische Kring Breukelen, jaargang 2, nr. 2, blz. 55 - 65, in het bijzonder blz. 60.
- 7 H.J. van Es, 1989. Het Posthuis van 1884 te Breukelen (1). Tijdschrift Historische Kring Breukelen, jaargang 4, nr. 1, blz. 68 - 79, in het bijzonder blz. 70.
H.J. van Es, 1991. De korenmolen van Breukelen in de 17de tot 19de eeuw. Tijdschrift Historische Kring Breukelen, jaargang 6, nr. 2, blz. 68 - 80, in het bijzonder blz. 74.
- 8 Van Es, 1989, blz. 69 - 72.
- 9 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 364, Gerecht Breukelen-Nijenrode, Protocolen van akten, transportakte d.d. 6.9.1620.
- 10 De Waersman was een ambtenaar die tot iets "gewaard", dat is "gemachtigd" was. Hier is hij een ambtenaar van het waterschap, die belast is met het administratief en financieel beheer van dijken, wegen, bruggen en dergelijke. In het Grootwaterschap Woerden was de functie al in 1396 ingesteld. Omdat de waersman gekozen werd door de ingelanden, was hij in feite een hoofdingeland of hoogheemraad. In het grootwaterschap "Zeeburg en Diemerdijk" werd sinds 1440 de schouw gevoerd door de baljuw van Amstelland, de jongste burgemeester van Amsterdam en negen "waerdslieden of waartschappen" uit de negen kerspelen van Holland en Utrecht onder die dijk (Utrechts Plakkaatboek II,5). Tot die kerspelen behoorde ook Breukelen. In 1509 was er sprake van de "geswooren Gemeenlants Waaren ofte Heemraet van der Dyckagiën ofte Zeeburg van Diemen" (zie A.A. Beekman, Het dijk- en waterschapsrecht in Nederland voor 1795, blz. 1712 - 1722 onder de lemma's "waarschap, waartschap" en "waarslieden"). In 1722 was Rijk Kasteleyn Jr, de secretaris van het gerecht Breukelen-Nijenrode, ook "waersman van Zeeburg en Diemerdijk". Nog op 25 januari 1915 verzocht de Dijkgraaf van Zeeburg en Diemerdijk de gemeente Breukelen-Nijenrode een stemlokaal beschikbaar te stellen voor de verkiezing van een "Waersman van het Hoogheemraedschap".
- 11 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 361, Gerecht Breukelen-Nijenrode, Rol van civiele zaken 1675 - 1742, Open rechtsdag 19 September 1694.
- 12 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 365, Gerecht Breukelen-Nijenrode, Protocolen van akten 1676 - 1701, fol. 267, d.d. 10.8.1701: Transport huis en erf en boomgaard.

- 13 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 366, Gerecht Breukelen-Nijenrode, Protocollen van akten 1702 - 1729, fol. 232, d.d. 25.4.1729.
- 14 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 365, fol. 149 - 150, d.d. 22.12.1686.
- 15 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 365, fol. 176, d.d. 23.5.1688: "Estimatie van helft van het huys en Erve van de herberg De Kroon bij de kerck van Breukelen". De geschatte waarde van de herberg was f1600.
- 16 Archief Gereformeerde Kerk van Breukelen (Rijksarchief te Utrecht), inv. nr. 58, Trouwboek. Daarin: 24.1.1683 "Cornelis Ariaensz Bosch, j.m. int noort eynt van Portenghen en Gerretie Dircksz de Wit; getr. 24 januari 1683". Verderop staat: "Jan Jansz van der Horst en Gerretie dircksz de Wit, weduwe van Cornelis Arisz Bosch, beide wonend te Breukelen; getr. 26 augustus 1688".
- 17 Toen Gerrigje overleden was hertrouwde Jan Jansz van der Horst op 1.9.1715 in de kerk van Breukelen met "Aaltje Dirks van Ree, J.D. [= jonge dochter] van Putten". Jan was behalve herbergier ook gerechtsbode van het Statengerecht. Of hij familie was van de Van der Horsten van de brouwerij, Het Regthuys of Het State Wapen heb ik nog niet kunnen nagaan. In 1681 was een Jan Jacobs van der Horst brouwer te Breukelen. Zijn zoons Carel en Jacob vestigden in 1686 een hypotheek van f1000 op Het Regthuys, waar in 1703 een Jacob van der Horst herbergier was. In 1682 was een Jacob Pieter van der Horst herbergier te Breukelen en diens zoon Jan Jacobs van der Horst was in 1739 "casteleijn in 't Staate Waapen te Breukelen".
Jan Jansz. van der Horst noemde zijn herberg aan de Danne in 1706 "De Keizerskroon". Wellicht wilde hij daarmee zijn gasten uit Amsterdam behagen, want die stad mocht de keizerskroon boven haar wapen voeren. In 1813 was deze naam vervangen door "Het Roode Hart". Deze verandering zal wel te maken hebben gehad met de het feit dat men toen net te maken had gehad met keizer Napoleon, die hier niet erg geliefd zal zijn geweest. De naam zou ook ontleend kunnen zijn aan de Amsterdamse brouwerij "Het Roode Hart" op "de Prinsengracht bij de Rheestraat", waarvan misschien het bier betrokken werd en waarvan de eigenaar, Hendrik Meulman, van 1800 tot 1822 in Breukelen op Queekhoven woonde.
- 18 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 365, fol. 267, d.d. 10.8.1701.
- 19 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 366, fol. 111 verso - 112, d.d. 29.11.1714. In deze transportakte staat dat "huysinge, erve en boomgaard" op 5 april te Breukelen en op 6 april 1708 te Amsterdam waren verkocht aan Andries Pieters de Zeeuw. Zijn vader Pieter Adolf was "in sijn leven Roymeester [= rooimeester, landmeter] te Amsterdam" en trad in 1698 op als gemachtigde van Rachel del Sotto bij de verkoop van Boom en Bosch (zie Prins-Schimmel, 1984, blz. 18).
- 20 Archief Gerecht Breukelen-Nijenrode (Gemeentehuis te Breukelen), inv. nr. 25¹, Uytzettinge van Dorpslasten en Kostergeld in de gerechten Breukelen-Nijenrode, Breukelerwaard-heer Raayen gerechte, 1720 - 1745.
- 21 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 366, fol. 235 verso - 239, d.d. 25.4.1729: Verzoek aan het Hof van Utrecht om een woonplaats te mogen veranderen door "Huybert de Kruyff, gehuwd met Maria Catharina de Rijk, laatst weduwe van Hugo van Bommel, waarbij een dochter Cornelia Willemina van Bommel; acte van scheidinge (d.d. 9.9.1724) van haar vaders goed ontvangen een somma van f3600, mitsgaders [er]voor verbonden [= als onderpand] seekere Huysinge, Bergh en Schuere en drie Wooningen in den Dorpe van Breukelen, 2 1/2 morgen Weij- en Boomgaardt agter de kerke van Breukelen en 9 1/2 mergen in Kortrijk Ruwielsgerecht".
- 22 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 366, fol. 232 - 235, d.d. 25.4.1729.
- 23 Trouwboek Gereformeerde Kerk van Breukelen. Daarin: 5.5.1743 "Anthonij van Loenen laatst Weduwnaar van Trijntje den Duym en Geertruyd van der Sluys, J[ongel] D[ochter] geboortig van Nieuwersluys geen ouders hebbende, egter meerderjaarg zijnde, wonende te Amsterdam; trouwt te Amsterdam op 5 Mei 1743".
- 24 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 367, Protocollen van akten 1731 - 1749, fol. 112, transportakte d.d. 10.2.1738.
- 25 Trouwboek Gereformeerde Kerk van Breukelen. Daarin: 6.6.1733 "Theunis Willemsz van Emeren, weduwnaar van Jannetje Cornelis Koudeysch, geboortig van Setten bij Wageningen in Gelderlandt, en Feytje Boonekamp, weduwe van Hendrik van Elden, beyde wonende alhier te Breukelen. Alhier in onse Kerk getrouwd den 6e Sept 1733".
- 26 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 368, Protocollen van akten 1749 - 1775, fol. 5: "Teunis van Emeren wonende te Breukelen heeft volgens getuigen Willem Kruyswijk en Cornelis van der Sluys een melkkoeij, zijnde van haer en teeken Roodt koldt en fijn van horens, na haer beste weeten van de winter van zijn vierde kalff heeft gekalft, dat desel-

- ve koey in Cortrijk op de stallinge van Jan van Kooten den 15 maartt 1750 aende tans grasseerende [= heersende] ziekte is gestorven en afgevilt".
- 27 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 368, fol. 125 - 127, d.d. 16.7.1761: "registratie van boedelscheiding tussen kinderen en erfgenamen van Jasper Bonekamp en Margareta Webbe".
- 28 Archief Gerecht Breukelen-Nijenrode, inv. nr. 25¹, Uytzettinge van Dorpslasten en kostergeld over 1729/1730; onder de ingediende rekeningen staat: "Willem van der Aa, bekentmaken overlijden van koster, 1 gulden".
- 29 Tot haar familie behoorde Jan Johannisz van der Horst, die voogd werd over haar dochter Aegie van der Aa, tot die op 8.5.1740 trouwde met Roelof Brouwer en in de Danestraat ten noordoosten van de brug ging wonen. Jan Johannisz van der Horst was metseelaar-stratemaker (Uytzettinge van Dorpslasten, declaratie 1730 voor gedane steeninge), brandweercommandant (declareerde de verteringen tussen 1731 en 1733 bij het schouwen der bijten en het proberen van de brandspuit) en vanaf 1737 bode van het gerecht Breukelerwaard.
- 30 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 367, fol. 76, d.d. 28.2.1735: "Estimatie van een boomaerdt ten versoeke van de Weduwe Willem van der Aa gedaan door Hendrik Blok schout, Barnart van Way en Aart van Beusekom schepenen".
- 31 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 367, fol. 196, d.d. 9.6.1744: "Transport van het Huys te Keyserrijk tot Breukelen ten behoeve van Gerrit van der Horst".
- 32 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 367, fol. 216 verso, d.d. 24.4.1745.
- 33 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 368, fol. 19 - 20, d.d. 19.2.1751: "Transport van 4 huizen onder een dak met hare erve ten behoeve van Gerrit van Geijtenbeek".
- 34 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 368, fol. 51, d.d. 2.11.1753.
- 35 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 368, fol. 215 verso, d.d. 7.7.1768.
- 36 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 368, fol. 265 - 267, d.d. 22.12.1774 en 2.1.1775.
- 37 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 369, Gerecht Breukelen-Nijenrode, Protocollen en akten 1775 - 1798, fol. 32 - 33, d.d. 27.8.1776.
- 38 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 366, fol. 130 verso, d.d. 28.4.1717: "een ledig erf dat voor desen betimmerd is geweest, daar aan de suydsijde Gerrit Geytenbeek en aan de noordsijde het watersteegje". Het huis op dit erf was eigendom geweest van Peter Jansz van der Horst van Het Regthuys en in 1763 "door dese conjunctuur ende tijde van oorloogh is gedemolieert ofte afgebrant". Op 12.3.1677 was het erf voor f367 eigendom geworden van zijn zoon Jacob Petersz van der Horst, die het op 24.3.1712 aan Willem Franken van Ter Aa had verkocht. Bij deze verkoop was een concurrentiebeding gemaakt, want toen Willem van der Aa het ledig erf in 1717 aan Gerrit van Geytenbeek verkocht, gebeurde dat met de bepaling: "dat ingevalle hij of sijne successours dit Erf kwamen te betimmeren, in hetselve getimmer geen Tappersneeringe sal mogen werden gedaan, soo van wijnen, gedestileerde wateren, bier of wat dranck het soude mogen wesen, ten ware de Weduwe Johannis van der Horst, herbergierster in 't Wapen van Breukelen of hare kinderen en kindskinderen daarin consenteerden".
- 39 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 367, fol. 122, d.d. 26.2.1739.
- 40 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 368, fol. 4, d.d. 30.12.1749: "Acte van scheidinge of Leyntrekkinge tusschen de Huyzingen van Gerrit van Gijtenbeek en Baarent Langesaal, opgemaakt door Joan Stoesak schout, Willem Veenman en Willem van Geynschepenen".
- 41 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 368, fol. 221 recto, d.d. 31.12.1769.
- 42 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 370, Gerecht Breukelen-Nijenrode, Protocollen van akten 1799 - 1811, fol. 9 en 10, transportakte d.d. 1.8.1799.
- 43 Trouwboek Gereformeerde Kerk van Breukelen. Daarin: 23.1.1724 "Barent Langezaal J.M. van Hoxbergen, oud 31 Jaren, getoond acte van consent van zijn vader Jan Langezaal, en Hendrina Smits, J.D. van Kleef oud 36 j get. acte van haar moeder Lijsbet Rouprix, bij de wet alhier te Breukelen getrouwd 23 January 1724". Op 9.10.1729 staat er: "Barent Langesaal wdn. van Hendrica Smits en Geertruy Hooge J.D. beide te Breukelen; alhier getr. 9 Oct. 1729".
- 44 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 367, fol. 166, d.d. 24.4.1741: "Transport gedaen bij Barent Langesael".
- 45 Trouwboek Gereformeerde Kerk van Breukelen. Daarin: 12.10.1766 "Gerrit Langezaal J.M. geb. te Breukelen, geassisteerd met sijn Moeder Geertruy Hooge, wed. van Barend Langesaal, en Tiemmitje Bartels J.D. geb. van Meppel, meerderjarig, thans wonend te Breukelen; getr. 12 Okt. 1766".

- 46 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 368, fol. 243 recto, d.d. 16.10.1771: "Transport ten behoeve van de Hr. Willem van Loon Jansz".
- 47 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 369, Gerecht Breukelen-Nijenrode, Protocollen van akten 1775 - 1798, fol. 87, d.d. 19.10.1780.
- 48 Notarieel Archief (Rijksarchief te Utrecht), inv. nr. BR007a013, akte nr. 54, d.d. 28 juli 1817, Verpachting op Hofstede Nijenrode: "Barend Langesaal f61 de vruchten uit de Kleine Boomgaard op Nijenrode".
- 49 Archief Gemeente Breukelen-Nijenrode (Gemeentehuis te Breukelen), inv. nr. 1¹, Notulen Gemeenteraadsvergaderingen 1832 - 1839, vergadering van 16 maart 1832, punt 33: "C. van Stam, voor arbeidsloon aan den algemeene begraafplaats in 1829, f38,00. (. . .) B. Langezaal voor 't gereed maken van den nieuwen begraafplaats in 1829 f100, denzelven voor idem f96, denzelven voor idem f100".

Uit oude raadsnotulen

9. Vaststelling van de begroting van de gemeente Breukelen-St. Pieters over 1916

"Thans stelt de Voorzitter aan de orde de vaststelling begroting van inkomsten en uitgaven dienst 1916.

Uitgaven. De post jaarwedden van de ambtenaren en bedienden der Secretarie wordt gebracht op f467,50 wegens jaarwedde tijdelijk ambtenaar ter Secretarie en wegens huur van gebouwen verhoogd met f4,- voor gebruik maken van een Kamer te Breukelerveen voor de vergaderingen der Commissie tot wering van schoolverzuim te Breukeleveen. Bij de post Bijdragen aan andere gemeenten in zake lager Onderwijs wordt er op gewezen dat voor het kleine aantal kinderen dat de Openbare lagere School te Breukelen-Nijenrode bezocht, een hooge bijdrage wordt betaald. Daar echter de overeenkomst juist dit jaar weder stilzwijgend met 5 jaar is verlengd kan hierin geen verandering worden gebracht.

Ontvangsten. Wegens verschillende verhoogde uitgaven wordt het noodig geacht - zoo mogelijk - het maximumbedrag der Hoofdelijke Omslag n.l. f2250,- op het Primitief en f250,- op het Suppl. Kohier te heffen.

Hierna wordt de begroting in haar geheel in rondvraag gebracht en vastgesteld in Ontvangsten en Uitgaven op 7064 gulden en 15¹/₂ cent."

Uit: Archief Gemeente Breukelen-St. Pieters, inv. nr. 1⁷. Notulenboek Gemeenteraadsvergaderingen van Breukelen-St. Pieters van 5 November 1914 tot 14 April 1916. Daarin: Vergadering van den gemeenteraad van 3 December 1915.

A.A.M.